

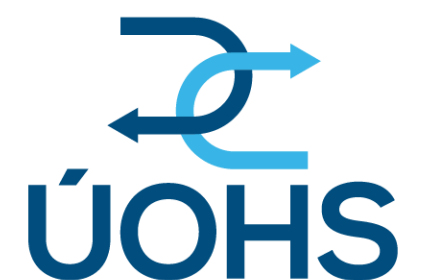
ODPOVĚDNÉ VEŘEJNÉ ZADÁVÁNÍ

*workshop „Kontrolní mechanismy a jejich přístup k
udržitelnému nakupování“*

Praha, 4.10.2019

Petr Vévoda

ředitel Odboru veřejných zakázek IV, Sekce veřejných zakázek
Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, Česká republika

Struktura prezentace

- **Role Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže**
- **Veřejné zakázky jako nástroj prosazování veřejných zájmů**
- **Limity OVZ z pohledu ochrany hospodářské soutěže**
- **Rozhodovací praxe Úřadu v oblasti OVZ**
- **Závěr**

Role Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže

- **§ 248 zákona č. 134/2016 Sb. (ZZVZ)**
- **ÚOHS vykonává dozor nad dodržováním pravidel** stanovených ZZVZ a zadávacími podmínkami pro zadání podlimitní a nadlimitní veřejné zakázky, včetně koncese s výjimkou koncesí malého rozsahu podle § 178 ZZVZ, a pro zvláštní postupy podle části šesté ZZVZ
- **ÚOHS dohlíží na již učiněné úkony** či opomenutí zadavatelů
- **ÚOHS závazné názory vyslovuje jen ve správních řízeních**, ve kterých mají účastníci řízení prostor k uplatnění svých práv
- **Metodickou činnost** v oblasti zadávání veřejných zakázek **vykonává** dle právních předpisů **Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR)**. Na metodické podpoře odpovědného zadávání se pak podílejí např. i **Ministerstvo práce a sociálních věcí** či **Ministerstvo životního prostředí**.

Veřejné zakázky jako nástroj prosazování veřejných zájmů

- **prostředky vynaložené na veřejné zakázky** v rámci EU tvoří **více než 14% HDP** – značný potenciál pro využití trhu k naplňování politických cílů v konkrétních oblastech veřejného zájmu
- **právní regulace** zadávání VZ - **primárním účelem je zajištění fungování vnitřního trhu EU** – volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu – **zvýšení ekonomického růstu**
- postupná **snaha o využití VZ i k jiným účelům** – podpora konkrétních oblastí veřejného zájmu (sociální a enviromentální aspekty, inovace)
- možnost využití OVZ již za předchozí právní úpravy, nicméně **přijetím nových směrnic se odpovědné zadávání dostává do popředí**

Veřejné zakázky jako nástroj prosazování veřejných zájmů

- **politická podpora** – *strategické a koncepční dokumenty* – udržitelný rozvoj, *usnesení vlády ČR* – např. č. 75 ze dne 25.1.2017 (zaměstnávání osob se záznamem v Rejstříku trestu), č. 531 ze dne 24.7.2017 (odpovědný přístup u VZ státní správy a samosprávy, *metodiky* ...
- **legislativní aktivita** v dané oblasti – *podpora čistých silničních vozidel, sociální podniky*
- **ZZVZ poskytuje větší možnosti** zohlednění OVZ – *vyhrazené VZ [§ 38 ZZVZ], zvláštní podmínky plnění [§ 37 odst. 1 písm. d) ZZVZ], technická kvalifikace [§ 79 odst. 2 písm. h) ZZVZ], štítky [§ 94 ZZVZ], vyloučení účastníka pro nezpůsobilost [§ 48 odst. 5 písm. a) ZZVZ], hodnotící kritéria [§116 ZZVZ],...*
- nástrojů na zohlednění sociálních aspektů v rámci zadávání veřejných zakázek je dost, **záleží na volbě zadavatele**, zda a které použije
- ... je však tato možnost využití jednotlivých aspektů OVZ bez jakýchkoliv omezení?

Limity OVZ z pohledu ochrany hospodářské soutěže

- zákonné limity – **zadávací podmínky** mohou být stanoveny **pouze v mezích konkrétních ustanovení zákona**
- dodržování **základních zásad** (doprovází každý úkon zadavatele)
  - **transparentnost** – např. nejednoznačné zadávací podmínky (vymezení požadované technologie), nepřezkoumatelné přidělování bodů v rámci hodnocení nabídek (preferenze konkrétních aspektů z nabídky)
  - **zákaz diskriminace** (přímá/skrytá) – např. bezdůvodná preference konkrétních výrobků/dodavatelů skrze nastavení zadávacích podmínek (opsaný produktový list, neumožnění rovnocenných řešení)
  - **rovné zacházení** – např. rozdílné posouzení splnění podmínek účasti u jednotlivých dodavatelů (štítky)
  - **přiměřenost** – nutnost objektivního nastavení ZP, avšak nikoliv pouze k předmětu VZ – pozor na **limity tržního prostředí**

Limity OVZ z pohledu ochrany hospodářské soutěže

62Ca15/2009

- **závěr ohledně přiměřenosti, a tím i zákonnosti stanovených ekonomických a finančních kvalifikačních předpokladů (§ 55 zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách) a technických kvalifikačních předpokladů (§ 56 téhož zákona) nemůže být výsledkem arbitrární úvahy abstrahující od podmínek na trhu, na němž soutěž o získání veřejné zakázky má probíhat, ani od konkrétních důsledků, které takto stanovené kvalifikační předpoklady s ohledem na podmínky panující na trhu mohou z pohledu účasti dodavatelů v soutěži o získání veřejné zakázky vyvolat.**

Limity OVZ z pohledu ochrany hospodářské soutěže

R0155/2018 - „[j]edná-li se o zakázku, jejíž předmět je v rámci určitého oboru poměrně specifický, je při nastavování kritérií technické kvalifikace nutno zvážit i skutečnost, zda daná specifika zakázku natolik odlišují v rámci oboru, že je schopen ji splnit pouze takový dodavatel, který již s toutéž specifickou zakázkou má předchozí zkušenosti, nebo zda dané specifikum mohou zvládnout i jiní dodavatelé z oboru. V případě vysoce specializovaných dodávek je totiž třeba počítat se skutečností, že trh v daném oboru bude mnohem užší a zkušených dodavatelů tak bude velmi málo. V takovém případě je pak nutno zvážit, zda specializace těchto dodavatelů plyne z jejich jedinečných schopností, nebo zda jde o pouhý důsledek ekonomického chování, kdy se na malém trhu nevyplatí ostatním dodavatelům tentýž specializovaný produkt nebo službu nabízet (což však neznamena, že by toho z hlediska své odbornosti nebyli schopni). Při formulaci kritérií technické kvalifikace je tak zadavatel v rámci zásady přiměřenosti a zákazu diskriminace povinen zvažovat veškeré relevantní okolnosti předmětné veřejné zakázky tak, aby v každém konkrétním případě byla vyvážena oprávněná potřeba řádné, včasné a kvalitní realizace veřejné zakázky a zároveň zájem na co nejširší možné hospodářské soutěži. Vedle samotného předmětu veřejné zakázky a jeho jednotlivých specifik (tj. zda je pro řádnou realizaci veřejné zakázky nutno požadovat zkušenost s naprosto stejným předmětem plnění, či zda postačí zkušenost obecnějšího rázu) je tak třeba zvážit i relevantní trh s obdobnými plněními. Nastavení vysoké speciality kritérií technické kvalifikace na trhu, kde se pohybuje pouze velmi málo subjektů, totiž může nežádoucím způsobem omezit či vyloučit hospodářskou soutěž.“

Limity OVZ z pohledu ochrany hospodářské soutěže

- prosazování OVZ může způsobovat významnou **selekcí na trhu** (často se jedná o nově se **rozvíjející trhy**) – důsledkem může být **omezená soutěž o dané plnění**
- je žádoucí **zohlednit** tuto skutečnost **při stanovení zadávacích podmínek** (požadavky na dodavatele/předmět plnění)
- nemusí jít nutně vždy o nezákonný postup - poměrování různých veřejných zájmů (hospodářská soutěž vs. cíle OVZ) – **rozhodovací praxe se bude teprve utvářet**
- zadavatelé by však měli **vždy zvažovat**, jaké je **optimální nastavení zadávacích podmínek z hlediska případného omezení hospodářské soutěže**

Rozhodovací praxe Úřadu v oblasti OVZ

S734/2016

- VZ „Chytré hřiště v Kadani“ (stavební práce); rozhodováno dle zák. č. 137/2006 Sb., ale plně použitelné i dle ZZVZ
- zadavatel uplatnil v zad. podmínkách požadavek, aby **alespoň nejméně 10 % z celkového počtu pracovníků – minimálně však jeden**, kteří se budou podílet na plnění shora uvedené veřejné zakázky, bude pocházet **z řad nezaměstnaných absolventů škol**
- zadávací podmínka je v pořádku do té míry, že **zadavatel může tímto způsobem zohlednit sociální aspekt** (v tomto případě aspekt zaměstnanosti)
- i takováto podmínka však **musí být formulována tak, aby zaručovala rovný přístup k veřejné zakázce**; v tomto případě **zadavatel nepřipustil splnění tohoto požadavku prostřednictvím poddodavatele**, což bylo shledáno v rozporu se zákonem
- podstatný je fakt, že se daná nezaměstnaná osoba (absolvent školy) bude podílet na realizaci veřejné zakázky, a nikoli to, zda uzavře pracovněprávní vztah přímo s vybraným uchazečem či s jeho poddodavatelem → v tomto smyslu je **podmínka nepřiměřeně omezující**

Rozhodovací praxe Úřadu v oblasti OVZ

S0179/2018, R0164/2018/VZ

- VZ „Sběrný dvůr Třinec“
- jako **požadavek na technickou kvalifikaci** zadavatel vyžadoval předložení přehledu nástrojů nebo pomůcek, provozních nebo technických zařízení, které bude mít dodavatel k při plnění veřejné zakázky **k dispozici** zahrnující mj. **1 kus vozidla na svoz odpadu o objemu nástavby do 20 m³**, vybaveným hydraulickým ramenem, **emisní limit minimálně EURO IV**, a **1 kus vozidla na svoz velkoobjemových kontejnerů, emisní limit minimálně EURO IV**,

námítka navrhovatele:

- „...vozidel a výjezdů není takové množství, aby požadavek na plnění emisních limitů dle EURO IV mohl obstát a aby zde byl **skutečně významný dopad na životní prostředí...**“, „.... podmínka emisních limitů minimálně EURO IV **není ničím objektivním odůvodněna**“, „zadavatel měl spíše emisní normu promítnout **„v nastavení hodnotících kritérií a v příznivějším hodnocení vozidel splňujících emisní limity dle přísnější normy“**

ÚOHS návrh navrhovatele **zamítl**

- „...**zákon nestanoví, že se musí jednat o „skutečně významný dopad na životní prostředí“**, aby byl zadavatel oprávněn stanovit podmínku účasti v zadávacím řízení, která má vliv na životní prostředí.“, „...logickou úvahou nelze nikterak zpochybňovat, že **méně emisí rozhodně přispívá k lepšímu ovzduší a životnímu prostředí obecně...**“, „...je na zadavateli jaký zvolí způsob hodnocení, je-li v souladu s § 114 zákona... pokud má pro zadavatele zásadní význam splnění určitých emisních limitů, jeví se jako vhodné stanovit požadavek na splnění emisních limitů jako podmínku účasti, resp. jako kritérium technické kvalifikace”

Závěr

- možnost zohledňování aspektů OVZ je **nedílnou součástí právního prostředí** v oblasti zadávání VZ, **úspěšně** realizováno **mnoho zadávacích řízení**
- nemělo by však jít o **samoučelný proces** – např. požadavek na 100% využití recyklovaného materiálu při plnění VZ...?
- poučení z praxe - např. vypuštění § 101/4 ZVZ – **zvýhodnění** v rámci hodnocení nabídek **bylo zneužíváno**, reálného efektu podpory osob se zdravotním postižením často nebylo dosaženo
- důležitá je **systematičnost a promyšlenost** celého procesu OVZ – (stanovení priorit, PTK, aplikovat u menších VZ, motivovat dodavatele k účasti)
- nezapomenout, že požadovaný efekt se projeví **až v rámci plnění veřejné zakázky**, kde již hlavní role zákona/Úřadu víceméně končí – smluvní závazky, uplatnění kontrolních mechanismů

Děkuji Vám za pozornost.